

BENGT MOLLSTEDT:

Den mänskliga
privati-
seringen

Människan i friskvården

Ett folks hälsotillstånd påverkas av många faktorer och endast i liten utsträckning av hur sjukvården är utformad. Internationella sammanställningar visar att dödlighet, vårdkostnad och antalet läkare inte samvarierar. En "olämplig livsstil" anses stå för ca 40% av sjukligheten. I denna artikel utvecklar Bengt Mollstedt tankar om svensk förebyggande vård och hur den kan ges på människans villkor.

Det är en allmän uppfattning att svensk sjukvård är världsbäst och inte bör kritiserar. Det anses också att vår förebyggande vård inte kan ske på annat sätt än i offentlig regi. Vi har bland den lägsta spädbarnsdödligheten i världen och vi lever länge. Är det sjukvårdens förtjänst? Knappast, ty sambanden är svåra.

Sjukvård ger inte hälsa

Ett folks hälsotillstånd påverkas av olika faktorer tex biologiska förutsättningar bla arv, människans vanor, miljön, kunskaper, ekonomi men i liten utsträckning av hur sjukvården är utformad.

För att lyckas med förebyggande arbete krävs dock medicinsk kunskap och den förvärvas från sjukvården. För att framgångsrikt kunna bedriva prevention tex inom barna- och mödrahälsovård krävs alltså tillgång på högkvalificerad kunskap. Den får vi genom en välutvecklad forskning och utveckling inom sjukvården.

Vården i sig är dock mest till för att lindra, bota och trösta.

I alfabetisk ordning kan följande sjukdomsgrupper vara av betydelse och kräver förbyggande åtgärder: alkoholrelaterade sjukdomar, allergi, cancer, demens (främst åldersdemens), diabetes, ledsjukdomar och mentalsjukdomar. Våra "stora" dödsorsaker är hjärt-kärlsjukdomar, tumörer och "våldsam död".

I många fall kan dessa lidanden förebyggas, främst genom ändring av våra vanor. Det bedöms att "livsstilen" står för över 40% av sjukligheten.

Bengt Mollstedt är vice ordförande i landstingsförbundet.

Är vi världsbäst?

The Economist har publicerat nedanstående tabell från 1983. Av denna fram-

går att dödligheten, vårdkostnaden och antalet läkare inte samvarierar.

Internationell jämförelse (dödstal 1983)

	års- kostnad USA \$	läkare /100 000 inv.	döda /100 000 inv.
USA	1 500	192	435
Västtyskland	900	222	584
Frankrike	800	172	380
Japan	500	128	266
England	400	154	579
Sverige	1 000	240	535

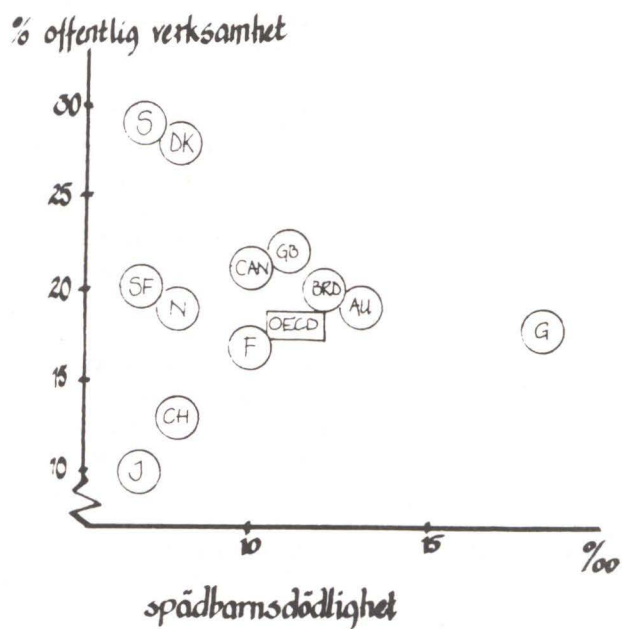
Sammanställer man WHO:s och OECD:s uppgifter om spädbarns dödlighet finner vi att Sverige, Finland och Japan är lika låga. Men, andelen offentlig verksamhet är helt annorlunda (bild 1). Det går alltså att ordna förebyggande vård utan offentligt monopol!

Kan och vill vi leva sunt?

Det är individen själv som har ansvaret för sin hälsa. Samhället kan erbjuda bas-kunskap och en del yttre förutsättningar men det är den enskilde som bestämmer!

För att fatta beslut om att sluta röka,

OFÄDDARNSDÖDLIGHET / OFFENTLIG VERKSAMHET

dricka mindre alkohol, motionera mera etc krävs motivation och kunskap. Det är det viktigaste att samhället ger undervisning i skolan. Förstärk hälsokunskapen.

Attityder spelar stor roll, just nu är det "inne" hos ungdomen att inte röka eller dricka sprit. Hur har det blivit så? Inte är det för att storebror Socialstyrelsen vill så – nej, det är en attitydförändring. När det sociala trycket fungerar så gör det så även i positiv riktning.

Vi vill leva sunt – men det är individen som bestämmer.

I vissa fall räcker inte egenattityden, då måste samhället stödja. Det finns en rad åtgärder att ta till som prissättning av jordbruksprodukter, beskattning av tex tobak, ransonering av alkohol och förbud mot narkotika. Hur sträng man är i ett enskilt fall avgörs i demokratisk ord-

ning. Även lagstiftare kräver information och därför behöver vi utökad hälsofostran.

Människan väljer

Basen för prevention är alltså medicinsk kunskap och individens kunskap. Detta skall betalas, och liksom all annan individuell sjuk- och hälsovård skall det täckas av en försäkring.

En obligatorisk, livslång vårdförsäkring av västeuropeisk socialförsäkrings-typ skall vara basen för finansieringen. Inom denna finns utrymme för valfrihet för den enskilde. Dessutom kan olika vårdgivare stimuleras till en nyttig konkurrens.

I det systemet inryms all vård både förebyggande och kurativ. Det ger svenska folket en myndigförklaring – det är en viktig del i folkhälsan.